

Sự tự chủ chiến lược và tính bao trùm trong Sáng kiến Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương (IPOI) của Ấn Độ

Trần Ngọc Diễm*, Phạm Thủy Nguyên**

**, ** Viện Nghiên cứu Ấn Độ và Tây Nam Á*

Ngày nhận bài: 23/11/2021, ngày gửi phản biện: 08/01/2022, ngày duyệt đăng: 22/03/2022

Khái niệm “tự chủ chiến lược” và “tính bao trùm” được thể hiện trong Sáng kiến Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương (IPOI) năm 2019 của Ấn Độ. IPOI được xác định là một sáng kiến toàn cầu mở dựa trên các cơ chế hợp tác trong khu vực với những nhóm trụ cột chính. Mục tiêu của bài viết hướng tới chứng minh sự “tự chủ chiến lược” và tính “bao trùm” là cốt lõi trong sáng kiến IPOI của Ấn Độ, đồng thời tìm hiểu biểu hiện của hai khái niệm này trong quan hệ của Ấn Độ với các bên liên quan ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Thông qua việc phân tích cách tiếp cận của Ấn Độ với khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, bài viết cho thấy, Ấn Độ hiện nay đang triển khai một nền tảng hợp lý ở một khu vực địa lý mở rộng, thúc đẩy sự phát triển và nhân mạnh lĩnh vực kết nối hàng hải. Ngoài ra, cách tiếp cận của Ấn Độ cũng có nhiều điểm tương đồng với chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của các bên liên quan, từ đó mở ra những cơ hội hợp tác, thúc đẩy liên kết cấu trúc lớn hơn.

Từ khóa: Ấn Độ, Sáng kiến Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương (IPOI), tính bao trùm, tự chủ chiến lược

Mở đầu

Khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương có phạm vi địa lý bao gồm 43 quốc gia thuộc Đông Nam Á, Nam Á, châu Phi, Thái Bình Dương, Tây Á, Mỹ Latinh, Bắc Mỹ, và Pháp. Tuyến đường biển này thu hút hơn 50% lượng thương mại toàn cầu. Nếu xét đây là một khu vực, Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương đóng góp khoảng 64% dân số thế giới và khoảng 62% GDP toàn cầu (CII, 2021). Do Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương là nơi sinh sống của một số quốc gia đông dân nhất thế giới và có các tuyến đường biển quan trọng nhất thế giới, khu vực này hiện được cho là trung tâm của toàn cầu về chính trị và kinh tế.

Ở Ấn Độ, khái niệm “Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương” lần đầu tiên được Gurpreet Khurana định nghĩa là một không gian hàng hải nối Ấn Độ Dương với Tây Thái Bình Dương, giáp tất cả các quốc gia ở châu Á (bao gồm cả Tây Á, Trung Đông) và Đông Phi (Duy Hoàng, 2020). Từ năm 2015, các chiến lược và chính sách của Ấn Độ bắt đầu dành sự quan tâm đến khu vực dọc theo bờ biển Ấn Độ Dương và Thái Bình Dương này. Theo đó, thuật ngữ “Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương” lần đầu được nêu trong “Chiến lược An ninh Hàng hải tập trung vào chiến lược Đảm bảo An ninh biển” (Ensuring Secure Seas: Indian

* ngocdiemtran1993@gmail.com

Maritime Security Strategy) do Bộ Quốc phòng Ấn Độ ban hành vào tháng 10/2015. Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương được xác định bao gồm hai đại dương: Ấn Độ Dương và Thái Bình Dương, các eo biển thuộc hai khu vực này, các biển Nam/Đông Trung Quốc và Philippines. Chiến lược cũng xác định rõ, Chính sách Hành động phía Đông (AEP) hiện nay mở rộng sự tham gia và quan hệ của Ấn Độ sang phía Đông, xuyên Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, với trọng tâm là hợp tác kinh tế và an ninh. Như vậy, để phục vụ lợi ích kinh tế, thương mại và các lợi ích khác của Ấn Độ ở nước ngoài, mối quan tâm và liên kết của Ấn Độ liên tục được mở rộng từ Biển Ả Rập và Vịnh Bengal đến Vành đai Ấn Độ Dương (IOR), từ đó xuyên qua khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Theo đó, các tuyến đường vận chuyển đến các khu vực này có tầm quan trọng đối với Ấn Độ, trong đó bao gồm các tuyến đường biển (ISL) qua Biển Ả Rập, Vịnh Bengal, Đông Nam và Tây Nam Ấn Độ Dương, và khu vực Ấn Độ - Thái Bình Dương, tạo thành các tuyến thông thương biển (SLOCs) của Ấn Độ.

Ở phạm vi quốc tế, sau khi Mỹ tuyên bố chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương tại Diễn đàn Hợp tác kinh tế châu Á - Thái Bình Dương (APEC) vào tháng 11/2017, Ấn Độ dưới thời Modi là quốc gia có tham vọng lớn và trở thành một trong những nước ủng hộ quan trọng cho khái niệm về khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Tại Đối thoại Shangri La tháng 6/2018, trong bài phát biểu của mình, Thủ tướng Narendra Modi nêu quan điểm của Ấn Độ về Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương là khu vực được hình thành theo tự nhiên và ủng hộ một khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương tự do, cởi mở, thịnh vượng và bao trùm. Phía Ấn Độ xác định sẽ can dự vào khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương kéo dài từ bờ biển châu Phi đến châu Mỹ¹ (Narendra Modi, 1/6/2018). Năm 2019, Thủ tướng Narendra Modi tiếp tục tuyên bố Sáng kiến Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương (IPOI) của Ấn Độ tại Hội nghị Cấp cao Đông Á. Mục tiêu chính của IPOI là đảm bảo sự an toàn, an ninh và ổn định của lĩnh vực hàng hải, và để thực hiện mục tiêu này, phía Ấn Độ đã đề xuất 7 trụ cột chính. Từ đó, Ấn Độ dần hình thành chính sách ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương với mục tiêu cốt lõi là duy trì “sự tự chủ chiến lược” (strategic autonomy) và “tính bao trùm” (inclusiveness) (Jagannath Panda, 2020). Theo các tác giả, chính sách Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương trong giai đoạn hiện nay là một nội dung triển khai trong chính sách đối ngoại của Ấn Độ, do đó cũng sẽ chịu ảnh hưởng từ những đặc trưng trong việc hoạch định chính sách đối ngoại của Ấn Độ. Khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương có sức hấp dẫn các nhà hoạch định chính sách và cộng đồng chiến lược của Ấn Độ do được đánh giá là sẽ tạo ra phạm vi lớn cho việc thực hành quyền tự chủ chiến lược của Ấn Độ bao trùm trên nhiều khía cạnh (Monish Tourangbam, 2014). Bài viết phân tích biểu hiện của những mục tiêu trên trong quan điểm, chính sách ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của Ấn Độ, bao gồm sự tự chủ chiến lược và tính bao trùm trong việc hoạch định chính sách đối ngoại chung và chính sách ở khu vực nói riêng.

1. Sự tự chủ chiến lược trong Sáng kiến Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của Ấn Độ

Sự tự chủ chiến lược được hiểu là khả năng ra quyết định của một quốc gia mà không phụ thuộc vào áp lực bên ngoài hay áp lực quốc tế, hay như nhà báo Ấn Độ Sreemoy Talukdar định nghĩa là “việc thực thi lựa chọn hoàn toàn dựa vào những cân nhắc và lợi ích chủ quyền” (Jeff Smith, 2020). Sự tự chủ chiến lược

¹ Nguyên văn tiếng Anh: “The Indo-Pacific is a natural region. Inclusiveness, openness and ASEAN centrality and unity, therefore, lie at the heart of the new Indo-Pacific. India’s own engagement in the Indo-Pacific Region - from the shores of Africa to that of the Americas - will be inclusive” (Narendra Modi, 1/6/2018).

là một đặc điểm trong các chính sách của Ấn Độ, song ý nghĩa, cách sử dụng và biểu hiện được phát triển theo mỗi giai đoạn, trong đó có giai đoạn đã trở thành trọng tâm trong chính sách đối ngoại của Ấn Độ. Cụ thể, sau khi giành được Độc lập (năm 1947), Ấn Độ chủ trương giải quyết những thách thức trong quá trình phát triển và quản lý đất nước. Trong thời kỳ Chiến tranh Lạnh, Ấn Độ xác định việc tham gia vào các phe xung đột sẽ tác động tới những ưu tiên trong nước và quốc tế của quốc gia mình, do đó sự tự chủ chiến lược được xem như một trụ cột và đôi khi đồng nghĩa với sự không liên kết (Jeff Smith, 2020). Môi trường địa chính trị thay đổi sau Chiến tranh Lạnh đã chứng kiến Ấn Độ thích ứng với thực tiễn tự chủ chiến lược để khai thác triệt để các cơ hội mà thế giới toàn cầu hóa mang lại.

Sau Chiến tranh Lạnh, Ấn Độ chủ trương khẳng định sự tự chủ chiến lược trong các vấn đề quốc tế liên quan đến giải trừ hạt nhân toàn cầu và quản lý chương trình vũ khí hạt nhân. Đến năm 2007, sự tự chủ chiến lược được mở rộng khi Bộ trưởng Ngoại giao Ấn Độ Pranab Mukherjee phát biểu nhấn mạnh việc xây dựng quyền tự chủ chiến lược là lựa chọn của nước này và hướng tới phát triển quyền này trong một không gian rộng lớn hơn (Jeff M. Smith, 2020). Từ đó, Ấn Độ chính thức có sự chuyển đổi từ không liên kết sang tự chủ chiến lược, nhấn mạnh tầm quan trọng của quyền tự chủ chiến lược và “quyền ra quyết định độc lập” đối với chính sách đối ngoại của quốc gia. Hiện nay, dưới thời Thủ tướng Narendra Modi, Ấn Độ tiến hành mở rộng quan hệ với các quốc gia như một biện pháp của sự tự chủ chiến lược (Narendra Modi, 1/6/2018) và là một quốc gia liên kết nhưng dựa trên từng vấn đề, tức là hợp tác với nhiều quốc gia khác nhau trong những vấn đề khác nhau, tạo ra sự linh hoạt, đảm bảo khả năng duy trì sự tự chủ mang tính quyết định của quốc gia mình (Harsh V. Pant, 2019). Ấn Độ đã hướng tới Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương để đảm bảo và nâng cao lợi ích chiến lược trong nền chính trị toàn cầu. Nhu cầu kết nối kinh tế với các nước láng giềng mở rộng, trật tự tốt trên biển và khả năng răn đe chiến lược đáng tin cậy chống lại Trung Quốc đã tạo động lực để Ấn Độ hợp tác với các cường quốc và cũng tích cực tham gia các vấn đề hàng hải ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương.

Với việc công bố Sáng kiến Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương (IPOI), quan hệ đối tác đã trở thành trụ cột trong chiến lược của Ấn Độ trong việc hiện thực hóa tầm nhìn này. Các mục tiêu chiến lược mà phía Ấn Độ đưa ra bao gồm: (i) Hợp tác kinh tế và an ninh ngày càng sâu sắc; (ii) Tăng cường năng lực an ninh hàng hải; (iii) Thúc đẩy hòa bình và an ninh; (iv) Đối phó với các rủi ro; (v) Kêu gọi tôn trọng các quy tắc và chuẩn mực hàng hải quốc tế (Prabir De and Durairaj Kumarasamy, 2020). Trong thế giới đa cực ngày nay, các quốc gia đều trong xu hướng và nỗ lực xây dựng các thể chế hợp tác mới, tìm kiếm những đối tác mới. Năm 2019, Bộ Ngoại giao Ấn Độ thành lập một Tổng vụ về Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, qua đó hợp nhất để quản lý các cơ chế hợp tác Hiệp hội Vành đai Ấn Độ Dương (IORA), Hiệp hội Các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN) và “Tứ giác kim cương” Mỹ - Nhật Bản - Australia - Ấn Độ (Indrani Bagchi, 2019).

Tiêu biểu cho những hợp tác ở khu vực này là sự hình thành Nhóm bộ tứ “QUAD” (còn gọi là Khung hợp tác bốn bên về các vấn đề an ninh khu vực), gồm các nước Mỹ, Ấn Độ, Nhật Bản và Australia, phản ánh sự hội tụ lợi ích chiến lược. Tuy nhiên, mặc dù khẳng định sẽ chia sẻ tầm nhìn về một “Khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương rộng mở, ổn định, an ninh và thịnh vượng” với Mỹ và các quốc gia khác thuộc QUAD, Thủ tướng Narendra Modi vẫn tránh nhắc tới khái niệm QUAD trong hai bài phát biểu về Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương năm 2018 và 2019 khi đề xuất IPOI. Ngoài ra, trong bối cảnh một cấu trúc địa - chính trị mới, Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương đã ra đời và dần trở nên phổ biến, “Hành động phía Đông”, trong thời gian tới, sẽ được mở rộng phạm vi trở thành “Hành động Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương” (Prabir De, 2019), bởi lẽ, hiện nay, Ấn Độ xác định khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương là

trung tâm liên kết với các quốc gia Nam Á, Đông Nam Á và Đông Á. Ấn Độ tiếp tục đánh giá cao vai trò của ASEAN. Vị trí trung tâm và sự thống nhất của ASEAN trở thành vấn đề quan trọng ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Tháng 12/2019, Ấn Độ tổ chức Đối thoại Delhi với các quốc gia thành viên ASEAN nhằm mục tiêu “Thúc đẩy quan hệ đối tác ở Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương”; và Đối thoại Ấn Độ Dương lần thứ 6 với IORA theo chủ đề “Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương: Tái định hình Ấn Độ Dương thông qua một khu vực địa lý mở rộng”. Kiến trúc mới nổi ở khu vực Ấn Độ - Thái Bình Dương và kết nối hàng hải là những chủ đề chính của các cuộc thảo luận ở cả hai sự kiện. Đến năm 2020, Ấn Độ hợp tác với Australia và Indonesia đăng cai tổ chức Hội nghị Cấp cao Đông Á (EAS) lần thứ 4 về Hợp tác An ninh Hàng hải tại Chennai. Hội nghị quy tụ đại biểu từ các quốc gia tham gia EAS, tập trung vào thảo luận các vấn đề an ninh hàng hải, an toàn hàng hải và nền kinh tế xanh.

Qua những biểu hiện nêu trên, có thể thấy, trong giai đoạn hiện nay, Ấn Độ đang nỗ lực hiện thực hóa tiềm năng của chính mình với tư cách là người định hình địa - chính trị ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương; do đó, các nhà hoạch định chính sách đã cân nhắc đến việc thực hiện các mục tiêu thông qua thực hành sự tự chủ chiến lược (Monish Tourangbam and Anupama Vijayakumar, 2021). Theo nhóm tác giả, việc các bên liên quan chính đều chia sẻ nguyên tắc cởi mở, tự do đi lại và tôn trọng trật tự quốc tế dựa trên luật lệ đã củng cố kỳ vọng của Ấn Độ trong việc kiềm chế Trung Quốc và còn tạo cơ hội cho nước này trước những thách thức từ biến đổi khí hậu và sức khỏe toàn cầu trong bối cảnh đại dịch COVID-19. Bằng cách tăng cường thực hành sự tự chủ chiến lược thông qua hợp tác với các đối tác, Ấn Độ dự kiến sẽ “mở rộng không gian hợp tác chiến lược và nâng cao năng lực”, hướng tới tối đa hóa lựa chọn trong hợp tác với thế giới bên ngoài (Sunil Khilnani et al., 2012). Từ đó, Ấn Độ có thể tạo ra động lực mới, sự linh hoạt và những lựa chọn để thúc đẩy và bảo vệ lợi ích của mình. Ngoài mô hình hợp tác thông qua tăng cường kết nối với các bên liên quan trong đó có Mỹ, Thủ tướng Narendra Modi tập trung vào tăng cường an ninh hàng hải của Ấn Độ, do đó thiết lập mục tiêu xây dựng quyền tự chủ chiến lược của Ấn Độ và xây dựng trật tự an ninh trong khi vẫn tách biệt khỏi mọi sự ảnh hưởng hoặc sai khiến của các cường quốc. Do đó, ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, Ấn Độ sẽ duy trì hợp tác với Mỹ trong không gian địa chiến lược, khuôn khổ cạnh tranh cùng tồn tại. Bởi lẽ, là một chủ thể quan trọng trong khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, Ấn Độ dưới thời Narendra Modi muốn giảm sự phụ thuộc và chủ trương loại bỏ các hiệp hội hợp tác đa phương khu vực không mang lại kết quả tích cực cho Ấn Độ. Năm 2019, Thủ tướng Narendra Modi chính thức tuyên bố Ấn Độ rút khỏi Hiệp định Đối tác kinh tế toàn diện khu vực (RCEP) với lý do là hình thức hiện tại của RCEP không phản ánh tinh thần cơ bản và những nguyên tắc định hướng đã được thỏa thuận trước đây (Phan Vũ Tuấn Anh, 2019). Ấn Độ rút khỏi RCEP do Thủ tướng Narendra Modi muốn bảo vệ lợi ích quốc gia và giữ vững lập trường bảo vệ lợi ích của các nhà sản xuất trong nước, trong đó có cả những lo ngại việc hàng hóa Trung Quốc xuất khẩu sang Ấn Độ và vai trò thống trị của Trung Quốc trong hiệp định này (Prachi Prya, Aniruddha Ghost, 2020). Ngoài ra, RCEP cũng tạo ra lo ngại cho những nhà hoạch định chính sách khi tác động của RCEP là góp phần mở cửa thị trường sẽ khiến nước này tràn ngập hàng hóa từ bên ngoài, trong đó có hàng hóa Trung Quốc. Chính sách ngoại thương của Ấn Độ phải phù hợp với các mục tiêu hướng tới sự tự lực, tự cường của nước này và cũng cần hướng tới việc làm cho các ngành nông nghiệp, công nghiệp trong nước trở nên cạnh tranh (Prachi Prya, Aniruddha Ghost, 2020).

2. Tính bao trùm trong Sáng kiến Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của Ấn Độ

Trong phạm vi ảnh hưởng của khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, Thủ tướng Ấn Độ Narendra Modi đã đưa ra các khái niệm về khu vực Ấn Độ Dương và mở rộng dần phạm vi. Năm 2015, khái niệm SAGAR (An ninh và tăng trưởng cho tất cả các khu vực) được đề xuất trong chuyến thăm của Thủ tướng Narendra Modi tới Mauritius vào tháng 3, nhằm thúc đẩy hòa bình, ổn định và thịnh vượng ở khu vực Ấn Độ Dương và một khu vực địa lý rộng lớn hơn. Tiếp đó, như đề cập ở trên, Thủ tướng Ấn Độ chia sẻ tầm nhìn về một “Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương Tự do, Mở, Thịnh vượng và Hòa nhập (FOPI)” tại Đối thoại Shangri La năm 2018. Năm 2019, “Sáng kiến Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương” (IPOI) được đề xuất nhằm tăng cường hợp tác giữa các nước Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, tập trung vào 7 trụ cột có mối liên hệ chặt chẽ với nhau là an ninh hàng hải, sinh thái biển, tài nguyên biển, nâng cao và chia sẻ nguồn lực, giảm thiểu và quản lý rủi ro thiên tai, hợp tác khoa học, công nghệ và học thuật, kết nối thương mại và vận tải biển (Ministry of External Affairs, 2020).

Như đã nêu trên, ngoài khía cạnh “tự do và mở”, khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương do Ấn Độ khái quát còn bao gồm cả “tính bao trùm”. Khía cạnh tính bao trùm phản ánh quan điểm chính sách của Ấn Độ về khu vực này, nhấn mạnh vào ý nghĩa bình đẳng khi Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương sẽ bao hàm toàn bộ các quốc gia trong khu vực này và những quốc gia có lợi ích liên quan. Khác với quan điểm của Mỹ, không coi Trung Quốc là một phần ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, Ấn Độ đã rất nỗ lực để nhấn mạnh tính bao trùm cho toàn khu vực (Huma Siddiqui, 2019). Tầm nhìn của Chính phủ Mỹ về khu vực Ấn Độ Dương bao gồm tất cả các quốc gia, với cam kết hình thành một liên minh và quan hệ đối tác, chia sẻ tôn trọng về chủ quyền, tự do và mở cửa. Sự hiện diện của Mỹ tại Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương sẽ luôn được duy trì và nước này không bao giờ rút lui khỏi khu vực, vì đây là vị trí ưu tiên, nơi những lợi ích của quốc gia này liên kết chặt chẽ với khu vực (US Department of Defense, 2018). Mở rộng hơn, tầm nhìn Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của Thủ tướng Narendra Modi hiện nay chủ trương tìm kiếm quan hệ đối tác với ASEAN (vai trò trung tâm của ASEAN) và tiếp tục gắn bó với Trung Quốc. Năm 2019, ASEAN đưa ra Triển vọng ASEAN về Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương (ASEAN Outlook on the Indo-Pacific); lúc này, các quốc gia thành viên chưa chia sẻ chung quan điểm về khu vực này, do những ảnh hưởng từ các nước lớn là đối tác trong khu vực (Hoang Thi Ha, 2021), như Indonesia chia sẻ quan điểm với tuyên bố của ASEAN về kết nối hàng hải và nguồn tài nguyên biển, Việt Nam theo đuổi chính sách cân bằng quyền lực với các đối tác lớn... Theo Triển vọng ASEAN về Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, ASEAN đóng vai trò là vị trí trung tâm để thúc đẩy hợp tác ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương với các cơ chế do ASEAN dẫn đầu, như Hội nghị Cấp cao Đông Á (EAS) là nền tảng cho đối thoại và triển khai hợp tác trong Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, và các cơ chế khu vực và tiểu vùng khác ở khu vực châu Á - Thái Bình Dương, Ấn Độ Dương trong các lĩnh vực có lợi ích chung. Như vậy, tầm nhìn chính về khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của ASEAN, trong đó có Việt Nam và Ấn Độ chia sẻ quan điểm chung về vị trí trung tâm của ASEAN. Ngoài ra, quan điểm của ASEAN về Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương (AOIP) nhấn mạnh sự hợp tác chú trọng vào kinh tế trong khi tránh xa sự cạnh tranh chiến lược. Cách tiếp cận theo hướng phát triển này cho rằng Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương không hẳn là một hiện tượng xuất phát từ động cơ an ninh mà phần nhiều là một khái niệm liên quan đến kinh tế và sự kết nối. Sáng kiến này tiếp nối quan điểm cởi mở và bao trùm của ASEAN, xác định ASEAN là “bên môi giới trung thực trong môi trường chiến lược gồm các lợi ích cạnh tranh” (Hoang Thi Ha, 2019). Qua đó, có thể thấy Sáng kiến Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương (IPOI) và Tầm nhìn ASEAN về khái niệm địa chính trị

mới này có những điểm tương đồng có thể khai thác để thúc đẩy thương mại, đầu tư, cũng như hiểu rõ hơn về các thách thức an ninh của khu vực trong quan hệ ASEAN - Ấn Độ và cả quan hệ Việt Nam - Ấn Độ trong tương lai. Đối với riêng Việt Nam, tuyên bố của Thủ tướng Narendra Modi nhân cuộc gặp với Chủ tịch nước Việt Nam vào tháng 3/2018 nêu rõ: “Hai nước sẽ cùng nhau hợp tác tạo nên một khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương độc lập, cởi mở và thịnh vượng, nơi chủ quyền và luật pháp quốc tế được tôn trọng, giải quyết tranh chấp bằng đối thoại. Hai bên cam kết sẽ luôn cởi mở, minh bạch, toàn diện và tôn trọng quy tắc khu vực trong tăng cường quan hệ hàng hải song phương” (Narendra Modi, 3/3/2018).

Một điểm khác biệt trong giai đoạn hiện nay là các quốc gia thuộc nhóm QUAD đang có sự chuyển đổi, hướng tới “tính bao trùm” trong quan điểm về khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Trong Hội nghị thượng đỉnh đầu tiên của QUAD vào tháng 3/2021, bốn nhà lãnh đạo cấp cao đã thông qua tuyên bố chung nhấn mạnh hợp tác 4 bên về một tầm nhìn chung vì khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương tự do và rộng mở. Theo tuyên bố chung, các nhà lãnh đạo trong QUAD cam kết các bên sẽ nỗ lực vì một khu vực tự do, rộng mở, bao trùm, lành mạnh, dựa trên “các giá trị dân chủ và không bị hạn chế bởi sự áp đặt” (The White House, 2021). Việc Chính phủ Biden kết nối với Ấn Độ có thể được coi là nỗ lực tìm kiếm mở rộng mạng lưới đồng minh trong khuôn khổ Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương. Nếu quan điểm về Trung Quốc trong khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của Chính phủ Trump mang tính đối đầu và kiểm chế (Yogesh Joshi, Archana Atmakuri, 2021) thì Chính quyền Biden đang thể hiện sự linh hoạt, chu đáo và có lẽ quan trọng nhất là tính thực dụng (Derek Grossman, 2021). Dựa trên những biến chuyển mới trong chính sách ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương của các cường quốc như Mỹ, IPOI tìm cách thúc đẩy một diễn đàn mà theo đó các quốc gia cân nhắc các cách thức hợp tác để đảm bảo các biên giới trên biển, thúc đẩy thương mại tự do và sử dụng bền vững các nguồn tài nguyên biển. IPOI phản ánh cách tiếp cận đa phương của Ấn Độ về cam kết và không chỉ tập trung vào vai trò trung tâm của ASEAN mà còn vào kết nối Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, cơ sở hạ tầng bền vững và hợp tác kinh tế dẫn đến hội nhập khu vực (Jagannath Panda, 2020). Tính bao trùm còn được thể hiện thông qua 7 trụ cột của IPOI hoạt động dựa trên khuôn khổ “hợp tác, tham vấn và bao trùm”. Mục đích là cung cấp một loạt các lĩnh vực chính sách và sáng kiến, từ chính phủ với chính phủ đến giữa người dân với người dân. Phạm vi các chính sách này đủ rộng để đáp ứng nhiều hoạt động và cam kết, từ các cuộc trò chuyện không chính thức đến hợp tác được thể chế hóa. Cốt lõi của những đề xuất này tập trung trong lĩnh vực hàng hải, vì được xác định là điểm hội tụ chiến lược rõ ràng nhất.

Kết luận

Hiện nay, dưới thời Thủ tướng Narendra Modi, Ấn Độ đang dần hình thành và phát triển một cách rõ ràng, trọng tâm chính sách Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, biểu hiện cụ thể thông qua Sáng kiến Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương (IPOI). Các mục tiêu của chính sách khu vực hiện nay của Ấn Độ nhằm hướng tới duy trì sự tự chủ chiến lược để tạo nên một “Ấn Độ tự cường” (cả trong lĩnh vực đối nội và đối ngoại). Do đó, để tạo được “sự tự chủ chiến lược”, Ấn Độ đang hướng tới một khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương ngoài dựa trên nguyên tắc cởi mở, tự do đi lại và tôn trọng trật tự quốc tế dựa trên luật lệ thì còn chứa đựng cả “tính bao trùm”. Ấn Độ đã nỗ lực tăng cường hợp tác với tất cả các đối tác. Như vậy, Ấn Độ chủ trương tránh xa cuộc đua tranh giành quyền lực ở Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương và duy trì quan hệ thân thiện với hầu hết các quốc gia và các bên liên quan trong khu vực.

Tài liệu tham khảo

1. Phan Vũ Tuấn Anh (2019). Ấn Độ rút khỏi RCEP: Quyết định mang đến nhiều hệ lụy?. *Tạp chí Cộng sản*. https://www.tapchiconsan.org.vn/binh-luan/-/asset_publisher/DLIYi5AJyFzY/content/an-do-rut-khoi-rcep-quyet-dinh-mang-den-nhieu-he-luy-. Ngày truy cập 10/8/2021.
2. Indrani Bagchi (2019). In a Show of Intent, External Affairs Ministry Sets up Indo- Pacific Wing. *Times of India*, published on April 15, 2019.
3. Confederation of Indian Industry (CII) (2021). *Developing a Road Map for Shared Prosperity. The Indo-Pacific Business Summit*. <https://indopacificsummit.com/assets/img/Background-Note.pdf>. Ngày truy cập 13/8/2021.
4. Prabir De (2019). Act East to act Indo – Pacific: Agenda for the new government. *The Economic Times*. <https://economictimes.indiatimes.com/news/defence/act-east-to-act-indo-pacific-agenda-for-the-new-government/articleshow/69591279.cms?fbclid=IwAR08Pf26DYI3zdcxBarivtI7JdsMckqn4zZy5ZUrRsLkhiYo6K4OVRO4L-k&from=mdr>. Ngày truy cập 20/7/2020.
5. Prabir De and Durairaj Kumarasamy (2020). Emerging Perspectives of Indo-Pacific. *AIC Commentary*, No.9, September 2020.
6. Derek Grossman (2021). *Biden's Indo-Pacific policy blueprint emerges*. <https://asia.nikkei.com/Opinion/Biden-s-Indo-Pacific-policy-blueprint-emerges>. Ngày truy cập 13/8/2021.
7. Hoang Thi Ha (2019). ASEAN Outlook on the Indo - Pacific: Old wine in new bottle. *Perspective*, No.51, ISEAS.
8. Duy Hoàng (15/12/2020). Chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương: Tầm nhìn và Thực tiễn. *Tạp chí Cộng sản*. <https://www.tapchiconsan.org.vn/web/guest/the-gioi-van-de-su-kien/-/2018/820763/chien-luoc-an-do-duong--thai-binh-duong--tam-nhin-va-thuc-tien.aspx>. Ngày truy cập 10/8/2021.
9. Yogesh Joshi and Archana Atmakuri (2021). Biden's Indo-Pacific Strategy: Expectations and Challenges. *Special Report Issue No.12*, Institute of South Asian Studies Sasakawa Peace Foundation Japan. <https://www.spf.org/global-data/user34/1stReport.pdf>. Ngày truy cập 10/12/2021.
10. Sunil Khilnani et al (2012). *Non-alignment 2.0: A foreign and strategic policy for India in the twenty first century*. National Defence College and Centre for Policy Research, New Delhi.
11. Ministry of External Affairs (7/2/2020). *Indo-Pacific Division Briefs*. https://mea.gov.in/Portal/ForeignRelation/Indo_Feb_07_2020.pdf. Ngày truy cập 3/8/2021.
12. Narendra Modi (1/6/2018). *Keynote Address by Narendra Modi, Prime Minister of India at Sangrila Dialogue, Singapore*. <https://www.narendramodi.in/pm-%20modi-%20to%20-deliver%20-keynote-%20address%20-at%20-shangri-la-%20dialogue-%20in%20-singapore-540324>. Ngày truy cập 1/7/2019.
13. Narendra Modi (3/3/2018). *Statement by PM at Joint Press meet with Vietnamese President*. <https://www.narendramodi.in/prime-minister-narendra-modi-vietnamese-president-tran-dai-quang-at-a-joint-press-statement-539179>. Ngày truy cập 3/7/2019.
14. Jagannath Panda (2020). The strategic imperatives of Modi's Indo-Pacific Ocean Initiative. *Asia Pacific Bulletin*, No.503. Washington D.C: East West Center. <https://www.eastwestcenter.org/system/tdf/private/apb503.pdf?file=1&type=node&id=37466>. Ngày truy cập 20/8/2021.
15. Harsh V. Pant (28/01/2019). *A quiet but decisive in India's Foreign Policy*. <https://www.livemint.com/opinion/columns/opinion-a-quiet-but-decisive-shift-in-india-s-foreign-policy-1548695556487.html>. Ngày truy cập 13/8/2021.

16. Prachi Prya, Aniruddha Ghost (15/12/2020). India's Out of RCEP: What's next for the country and free trade. *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2020/12/indias-out-of-rcep-whats-next-for-the-country-and-free-trade/>. Ngày truy cập 10/8/2021.

17. Huma Siddiqui (2019). *India's concept of Indo-Pacific is inclusive and across oceans*. https://www.mea.gov.in/articles-in-indian-media.htm?dtl/32015/Indias_concept_of_IndoPacific_is_inclusive_and_across_oceans. Ngày truy cập 13/8/2021.

18. Jeff Smith (9/11/2020). Strategic Autonomy and US-India Relations. *The Heritage Foundation*. <https://www.heritage.org/asia/commentary/strategic-autonomy-and-us-indian-relations?fbclid=IwAR0mEtTuXllkYXV11eULuN9VdTzkt0zOGpphPk45cd3oiKlEXnntG8-X1P0>. Ngày truy cập 13/8/2021.

19. The White House (12/3/2021). *Quad Leaders' Joint Statement: "The Spirit of the Quad"*. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/03/12/quad-leaders-joint-statement-the-spirit-of-the-quad/>. Ngày truy cập 16/8/2021.

20. Monish Tourangbam (2014). Indo-Pacific and the Practice of strategic autonomy. *Indian of Foreign Affairs Journal*, Vol.9(2), pp.119-124.

21. Monish Tourangbam and Anupama Vijayakumar (18/3/2021). Finding Strategic Autonomy in the Quad: India's Trial by Fire. *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2021/03/finding-strategic-autonomy-in-the-quad-indias-trial-by-fire/>. Ngày truy cập 27/8/2021.

22. US Department of Defense (2018). *Remarks by Secretary Mattis at Plenary Session of the 2018 Shangri-La Dialogue*. <https://www.defense.gov/Newsroom/Transcripts/Transcript/Article/1538599/remarks-by-secretary-mattis-at-plenary-session-of-the-2018-shangri-la-dialogue/>. Ngày truy cập 15/8/2021.